

**R. P. Sebastiani Izquierdo Alcarazensis Societ. Iesv Regii
Senatus S. Inquisitionis Hispaniarvm Qualificatoris, Et
Olim Complvti Sacrae Theologiae Professoris. Opvs
Theologicvm, iuxta atque ...**

Vbi De Essentia Et Attribvtis Divinis Vbertim Dissertivr ...

Izquierdo, Sebastián

Romae, 1670

Quaestio 1. Quodnam sit, loquendo vniuersè, obiectum diuinæ voluntati.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77011](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77011)

& efficiens, sed quatenus est causa deficiens, & imperfecta. Ob id enim dixit Dionys. cap. 4. de diuin. nomine procul à fine, *Non tamen efficientes sunt malorum rationes, atque facultates, sed imbecillitas, & infirmitas, &c.* Ergo possibilitas peccandi non est propria potentia, sed impotentia, peccatumque non potentia, sed impotentia obiectum est. Proindeque ad seruitutem potius pertinet, quam ad libertatem. Respondeo, qui facit peccatum, eo ipso non posse non esse causam factiuam propriè, seu effectiuam peccati, tamen si etiam causa deficiens appelletur; vel quia faciendum peccatum, deficit à regula rationis deficienteque à rectitudine virtutis; vel quia, dum peccatum facit, passioni, aut tentationi dat manus; despondensque animum, deficit, iacetque in lucem superatus ab inimico vt imbecillus, & infirmus, Quo sensu loquitur Dionys. Ex quo patet, peccatum potentia propria obiectum esse, ad libertatemque propriam spectare: tamen ob dicta ab impote, & debili dici possit oriri, ad seruitutemque pertinere, siue in eam pertrahere, vt dictum est num. 384.

390 Sexto arguit Ruiz. Cum omni peccato aliquod inuoluntarium miscetur, quatenus peccans, dum bonum in actu prauo apprehensum sequitur, malitiam culpæ quasi coactus tolerat. Ergo potentia ad peccandum potius minuit, quam auget libertatem, imminuta ratione voluntarij per inuoluntarium oppositum annexum peccato. Tum proprium est peccantis ex imperfecta cognitione operari. Quò magis autem est imperfecta cognitio, qua voluntas ducitur, eò est minor libertas eius. Respondeo, esse peccatum habeat admixtum inuoluntarium, aut ex imperfecta cognitione procedat, atque idcirco sit minus liberum intensiue, quam, si esset simpliciter voluntarium sine inuoluntarij admixtione, à cognitioneque perfectissima nasceretur. Id profecto nihil profus referre, quominus libertas ad peccandum extensiue augeat libertatem voluntatis: cum ea sit libertas quædam, tamen minor, quam, si ab omni ratione inuoluntarij, ab omni que imperfectione cognitionis esset immunis. Libertas quippe quantumuis intensiue exigua non potest non libertati addita eam augere extensiue, vt constat.

Propositio 2.

391 Voluntas diuina, dum ad aliquod amplectendum moraliter necessitatur iuxta doctrinam tradendam disp. 32. quæst. 3. minus manet libera intensiue, quam, si non necessitaretur moraliter. In eo tamen ipso stat etiam summa libertatis eius perfectio.

Constat propositio ex doctrinâ traditâ suppositione primâ, & secundâ. Quia voluntas necessitata moraliter ad vnum extremum minus est indifferens, atque adeò minus libera ad vtrumuis. Vt sic tamen perfectius se gerit, quando ita postulant extrema, quam, si æquabiliter esset indifferens, & consequenter summè libera.

Propositio 3.

Libertas diuinæ voluntatis minor est extensiue, quam, si Deus se ipsum liberè amaret, & nullam omnino volitionem necessariam haberet. Ea tamen maior extensio libertatis imperfectio maxima esset.

Constat itidem hæc propositio ex eisdem suppositionibus; neque alia eget probatione. Ex omnibus autem dictis apparet, quid sit dicendum ad rationes dubitandi initio propositas.

DISPUTATIO 32.

De obiecto diuinæ voluntatis accepto vniuersè.

DE obiecto voluntatis diuinæ vniuersaliter sumpto tractabimus solum in præsentis disputatione: tractaturi postea speciatim de obiectis specialibus eius.

QVAESTIO I.

Quodnam sit, loquendo vniuersè, obiectum diuinæ voluntatis.

Suppono vt certum apud omnes, obiectum voluntatis in vniuersum esse bonum, & malum; illud prosecutionis; hoc fugæ. Omnis quippe voluntas per modum prosecutionis tendit in bonum, volendo, seu amando illud; in malum autem per modum fugæ, illud nolendo, seu odio habendo.

Suppono secundò etiam vt certum, bonitatem, à qua entia bona dicuntur duplicem esse. Alia enim est bonitas absoluta, qua vniuersum quodque in se ipso est bonum. Alia bonitas respectiua, qua aliquid bonum est alicui. Et de bonitate quidem respectiua constans, & certum omnium Doctorum sententia est, eam in conuenientiâ quadam consistere, qua vnum ens alicui est congruum, seu conueniens, seu consentaneum. De bonitate verò absolutâ non adeò est exploratum, in quoniam illa conceptu ponenda sit. Multi enim Doctores censent, eam nihilo differere à perfectione, qua quilibet in suo esse perfectum dicitur, id est, tale, cui secundum proprium genus, nec deest aliquid, nec redundat; iuxta definitionem perfecti traditam ab Aristot. lib. 4. Phys. text. 63. & lib. 5. Metaph. text. 21. Quoniam autem huiusmodi perfectio, siue integritas triplex est; essentialis; integralis; & accidentalis triplicem dicti Doctores bonitatem absolutam distinguunt; essentialem; integram; & accidentalem; ex quibus primam dicunt esse bonitatem transcendentem, quæ per omnia entia vagatur. Hanc tamen sententiam ego reieci tom. 1. huius Operis

Operis disp. 15. q. 1. Statuque bonitatem absolutam in quadam veluti venustate, nobilitate, siue dignitate consistere, quam quodlibet ens possitum eo ipso, quod habet esse, censetur habere, imprimis ab essentia sua, deinde etiam ab adiunctis, quibus essentia melioratur; & ratione cuius est estimabile, & amabile in se, & propter se. Vnde prædicata essentialia, & partes, & accidentia, ex quibus vnumquodque ens integratur, non ideo faciunt ipsum in se bonum, aut magis bonum; quia faciunt integrum, aut magis integrum; sed quia faciunt veluti pulchrum, siue nobile, aut magis tale; atque adeo dignum, aut magis dignum, quod estimetur, & ametur in se, & propter se. De quo plura scripta loco citato videri possunt.

Iam verò bonum respectuum in tria membra diuidi solet; scilicet in bonum honestum, bonum delectabile, & bonum vile. Bonum honestum dicitur id, quod naturæ rationali quatenus tali conueniens, seu consentaneum est. Bonum verò delectabile appellatur id, quod naturæ intelligenti, aut sentienti prout tali est consentaneum, siue commodum; eique subinde delectationem parit. Ad bonum autem delectabile reduci debet, quidquid cuius etiam insensibili, & non vitali, conueniens est, & consentaneum, siue congruum; illudque quoquo modo perficit. Vtile denique bonum venit dicendum, quidquid quouis modo conducit, vt existat quoduis ex alijs bonis; nempe vt existat quoduis bonum honestum, aut delectabile; atque etiam quoduis absolutum. Sed est aduertendum primò, bonum vile conducent ad bonum absolutum nulli subiecto esse bonum, sicut id, ad quod est vile, non est bonum vili subiecto; atque ita tantum habet respectum utilitatis seu conducentia ad tale bonum. Bonum verò vile conducent ad bonum respectuum, præter respectum utilitatis ad tale bonum, in se per habet respectum ad subiectum, cui bonum est, nempe ad illud ipsum, quod respicit bonum, ad quod est vile. Secundò est aduertendum, bonum quoduis vile præcisè qua tale casualiè tantum esse bonum; cum tamen cætera bona formaliter sint talia. Tertiò est aduertendum, inter bona relata non solum ea censenda esse, quæ a subiecto, cui bona sunt, distinguuntur realiter, sed etiam, quæ cum ipso identificantur quatenus hæc ipsi subiecto maximè conuenientia sunt. Vnde quoduis ens & est bonum in se per bonitatem absolutam, & est bonum sibi per bonitatem relata. Quæ duæ bonitates, licet realiter sint idem, ex proprijs conceptibus sunt diuersæ, diuersosque voluntatis actus terminare valent. De quibus etiam plura scripta loco citato videri possunt.

Quemadmodum autem de bonitate, & bono, ita de malitiâ, & malo venit philosophandum. Atque adeo dicendum primò; malitiam aliam esse absolutam, qua aliquid malum est in se; aliam esse respectuam, qua aliquid malum est alicui. Secundò; malitiam absolutam in quadam veluti sorditate consistere, à qua aliquid dignum euadit, vt in se, & propter se despiciatur, & odio habeatur. Malitiam autem respectuam consistere in quadam disconuenientia, qua aliquid alicui disconueniens, seu incongruum, seu dissentaneum est. Tertiò; malum respectuum in tria membra diuidendum esse. Nempe in malum turpe, siue inhonestum, quod

naturæ rationali prout tali est disconueniens, seu dissentaneum; in malum doloriferum, quod naturæ intelligenti, aut sentienti prout tali dissentaneum, seu incommodum, seu vexarium est; (ad quod reducitur quidquid cuiuslibet omnino enti aliter est disconueniens physice); & in malum vile; quale dicitur id, quod aliqua ratione conducit, vt existant cætera mala: quod casualiè tantum dicitur malum; cum cætera mala formaliter dicenda veniant; & illud quidem, quando ad malum absolutum conducit, ad ipsum solum est respectuum, non ad subiectum; vt est, quando conducit ad malum relatum. Quartò dicendum; quidquid in se est absolute malum, & sibi quoque esse malum respectiue. Quintò; malum absolutum duntaxat posse tale esse integraliter, aut accidentaliter; essentialiter verò minimè. Quæ & alia latius scripta videri possunt dicta disp. 15. q. 3.

Ex quibus omnibus inferitur, vnum, & idem ens multis modis posse esse bonum, & malum. Primùm enim est bonum in se substantialiter, seu essentialiter bonitate absoluta. Deinde in se etiam bonitate, vel malitiâ absolutâ aut bonum, aut malum integraliter, accidentaliterque esse potest. Erunt sic bonum, si nihil in eo desideretur partium, & accidentium, quæ naturalem, ac bonam ipsius constitutionem complent: malum autem, si aliquid eorum deficiat, aut etiam redundet. Præterea bonitate, vel malitiâ relata & sibi ipsi, & alijs entibus vel bonum potest esse, vel malum. Tum quibusdam bonum, & quibusdam malum; quia alijs conueniens, & consentaneum, alijs verò disconueniens & dissentaneum esse potest. Imò eisdem nunc malum, nunc bonum esse potest secundum diuersas circumstantias. Idque vel hoc, vel altero genere bonitatis, aut malitiæ ex recensitis supra: quæ omnia tum ex se, tum ex dictis comperta sunt. Magisque comperta sunt illi, qui legerit disputationem citatam. His positis.

Primò est difficultas, vtrum non solum bonum relatum, (de quo non est dubium), sed etiam bonum absolutum sit obiectum voluntatis tum increatæ, tum creatæ. Negant Vazq. 1. 2. disp. 1. num. 18. & disp. 2. a num. 21. & clarius disp. 3. num. 12. Montes. disp. 1. q. 1. Alarc. 1. p. tract. 3. disp. 2. cap. 1. a num. 4. & alij, Affirmant tamen Card. Iugo tom. de Pœnit. disp. 7. sec. 6. num. 93. Petr. Hurt. disp. 13. de Animâ sect. 1. Arriaga disp. 7. de Animâ sect. 1. Quiedo controu. 8. de Animâ punct. 1. num. 2. & 3. & alij, præsertim Recentiores. Quibus ego subscribo. Primò; quia S. Thom. 1. p. q. 5. art. 1. in corpore cum Arist. a se citato aperte videtur stare pro hac sententiâ, vt patet ex contextu. Nec minùs clarè pro illâ stat haud dubiè S. Dionys. cap. 4. de Diuin. nomin. propè medium, dum ait, *Est igitur id, quod pulchrum est, & bonum, expetendum, amandum, diligendum omnibus; ac propter se ipsum, eiusque causâ.* Secundò, quia experientia conitit, pulchra, & speciosa præcisè qua talia, & visui, & voluntati nostræ arridere. Complacemus enim in rebus pulchris, præcisè quia in se pulchra sunt. Pulchritudo autem bonitas quadam est absoluta rerum pulchrarum. Imò omnis bonitas absoluta entium quadam eorum pulchritudo, atque venustas est, vt constat ex dictis. Tertiò; nam, quoties voluntas bonum aliquid relatum vult alicui subiecto, non potest non com-

complacere in subiecto ipso: tum quia bonum relatum attingi nequit a voluntate, nisi attingatur subiectum, cui bonum est, ut inferius dicam; tum quia, cum bonum relatum placeat propter subiectum, cui bonum est, non potest non subiectum ipsum placere propter se, atque adeo ratione bonitatis absolutæ; quam in se habet. Ideo enim volo amico bonum ex complacentiâ ipsius, quia persona amici mihi placet ob bonitatem absolutam, quam habet in se. Propterea enim quæcunque personam nobilitant, melioremque, & perfectiorem in se ipsa faciunt, eius haud dubie amicitiam conciliare solent. Quarto apriori; quia omne bonum relatum quodammodo est propter absolutum. Ideo enim perfectiones, quas habeo essentielles, integrales, & accidentales, mihi sunt bonæ: quia eis instructus, & quasi compositus bonus evado in me absolute essentiali, integrali, & accidentali bonitate. Igitur, si bonum relatum obiectum est voluntatis ab ipsâ appetibile, quia bonum; huiusmodi etiam bonum absolutum, imo & potiore iure erit. Hæc probant, bonum absolute obiectum voluntatis esse non solum simul cum bono relato, sed etiam seorsim ab eo, ita, ut voluntas in bonitatem absolute per complacentiam ferri possit sistendo in ipsâ; quin opus sit, ut simul appetat aliquam bonitatem relatum. Quod si in bonum absolutum per complacentiam ferri potest voluntas; in malum etiam absolutum poterit ferri per displicentiam ob easdem, similesve rationes. In quo proculdubio consentiunt Auctores nostræ sententiæ; & exprimit Lugo ubi supra.

7 Sed potest tamen contra illam obijci commune illud Scholasticorum effatum. *Amare est velle bonum alicui.* Quod tradit S. Thom. 1. p. q. 20. art. 2. & 3. lib. 1. contra Gent. cap. 9. sæpe que alibi, & cum eo ceteri Scholastici communiter; quorum plures refert Ruiz tom. de Vol. disp. 52. sect. 1. num. 10. Ex illo enim videtur inferri, voluntatem per modum prosecutionis in bonum dumtaxat relatum tendere posse, tendendo pariter in subiectum, cui illud est bonum; non item in bonum absolutum in ipso præcisè sistendo. Respondeo, huiusmodi exioma sententiæ nostræ non contraire. Quia in eo non est sermo de omni actu prosecutionis voluntatis, sed solum de amore propriè, & specialiter dicto. Ob erim S. Th. art. illo 1. citato nõ dixit absolute, *Hoc enim est amare aliquem, velle ei bonum;* sed cum restrictione, *Hoc enim est propriè amare aliquem, velle ei bonum.* Amor enim propriè, & specialiter sumptus cum solum actum voluntatis significare solet, quo volumus alicui bonum propriè enim, & specialiter non dicimur amare illum, in cuius pulchritudine, speciositate, & bonitate absolute complacemur, quousque ad volendum illi bonum pergimus eiusmodi complacentiâ excitati, Cum quo stat, amorem latius, & minus propriè solere usurpari pro quovis actu prosecutionis voluntatis. Ut sic tamen per velle bonum alicui nõ definitur, ut in ipso S. Th. videre licet qui 1. 2. q. 25. art. 2. in corpore agens de amore late sumpto ait. *Ipsa appetitudo siue proportio appetitus ad bonum est amor, qui nihil aliud est, quàm complacentia boni.* Alia, que contra sententiam nostram opponunt aliqui, momenti non sunt, idcirco illa prætermittito.

8 Secunda difficultas est, utrum voluntas siue diuina, siue creata affectu prosecutionis, seu

complacentiæ in malum ut malum ferri possit; in bonum autem ut bonum affectu fugæ, seu displicentiæ. Affirmant communiter Nominales agentes de voluntate creata, Ocham. Maior, Angelicus. Almainus, & alij relati à Salas 1. 2. q. 1. trat. 1. disp. 13. sec. 1. Quibus consentiunt Azor lib. 3. cap. 12. q. 2. Lorea 1. 2. disp. 7. Gasp. Hurt. tract. de Actibus humanis disp. 3. diff. 1. & alij Recentiores. Pro negatiua tamen sententiæ sunt S. Th. 1. 2. q. 8. art. 1. & ibi eius expositores communiter, Medina, Valencia Vazq. Montes. Corn. jo. Gran. & alij. Quibus fauunt Arist. lib. 1. Ethic. cap. 1. cum ait, *Omnis actus est propter bonum: unde bonum est quod omnia appetunt.* Dionys. cap. 4. de Diuinis nominibus, inquit, *Nemo enim proposito sibi malo, facit, quæ facit.* Tuus August. dum lib. 2. Confess. cap. 4. & seqq. & lib. 13. de Trinit. cap. 3. fusè probat, nullum esse, qui in peccato, quod committit, non querat aliquam rationem boni (Id quod etiam tenet Greg. Nyss. lib. 1. de Opificio hominis cap. 20. inter principium, & medium). Dumque dicit ipse August. in Enchir. cap. 86. *Beati esse volumus, & miseri non solum esse nolimus, sed neque velle possumus.* Et lib. 11. de Ciuitate cap. 27. probat, res omnes, etiam insensibiles, appetere proprium bonum. In qua etiam sententiâ est Dionys. loco citato, Denique Anselmus in lib. de Concordiâ liberi arbitrii, & prædestin. cum ita fatur. *Nihil vult voluntas, nisi commoditatem, aut utilitatem: quidquid enim aliud vult, aut propter commoditatem, aut utilitatem vult, & ad has etiam, si fallitur, putat se referre, quod vult.* His concinit Seneca lib. 4. de Beneficijs cap. 17.

Pro resolutione dico primo. Voluntas siue increata, siue creata per actum prosecutionis in malum absolutum ferri non potest: sicut neque in bonum absolutum per actum fugæ. In hoc conveniunt omnes Doctores tam primæ, quàm secundæ sententiæ, loque ut naturam probant testimonia citata, præsertim penultimum Augustini. Ratio ex ipsa natura boni, & mali absolute, actusque prosecutionis, & fugæ desumitur. Nam, quod in se absolute est bonum, & malum, ut tale requirit esse amabile. Et, quod in se absolute est pulchrum, & bonum, ut tale nequit esse odibile; ut termini ipsæ se ferunt.

Dico secundò. Voluntas siue creata, siue increata in malum relatum ut malum affectu prosecutionis, & in bonum relatum ut bonum affectu fugæ ferri potest, ex displicentiâ tantum subiecti, cui malum est, aut bonum. Apparet id in odio inimicitia opposito ex æquo amicitia, quod extra dubium est possibile voluntati, ut ipsa experientia, & ratio ostendit. Quemadmodum enim per amorem amicitia ex complacentiâ personæ volumus illi bonum, quia bonum illius est, extra omnem alium respectum; & nolimus illi malum, quia malum illius est, extra per se totum inimicitia ex displicentiâ personæ volumus illi malum, quia malum illius est, extra respectu circumscripto; & nolimus illi bonum, quia bonum illius est: atque ita ex displicentiâ personæ & prosequimur illi malum, est fugimus bonum; quia tale.

Nec responderi potest, quod Vazq. & alij eiusdem sententiæ respondent, nempe, qui odio habet inimicum, ita velle illi malum, quia malum illius est, ut motuum formale talis actus non sit.

malum illius, sed bonum sui: vult enim illi malum; quia, illum malè habere, vt sibi bonum apprehendit: similiterque fugit illius bonum; quia, illum benè habere, malum sibi concipit. Hæc, inquam, responsio non valet. Primo; quia, velle me alteri malum, non præcisè quia est malum eius, sed quia, illum habere tale malum, est mihi bonum, non est actus odij erga illum, sed benevolentia erga me: sicut non est actus amicitia alterius, sed benevolentia propria, velle me alteri bonum; quia illum habere tale bonum mihi bonum est. Quis enim vnquam dixit, me amore amicitia prosequi seruum, cui valetudinem desidero; quia, illum benè valere, mihi vile est? Aut me Deum vero amore charitatis amare, dum bonum, quod volo illi, refero ad me, me ipsum vltimatè quærens? Si igitur verum, & proprium odium inimicitia potest concipere voluntas, vt potest citra dubium concipere, æquè, ac verum, & proprium amorem amicitia; in malum vtrique inimici, qua tale per modum prosecutionis, & in bonum per modum fugæ, sistendo ibi abique alio respectu, dicenda est tendere posse. Secundò; quia, dum odio habetur inimicus, displicentia circa personam propter malitiam in eà conceptam excitat ad volendum illi malum, qua malum illius est præcisè, ita, vt ad eiusmodi excitationem, seu motionem impertinens sit, quòd sit, aut non sit bonum alterius, inimicum tale malum habere. Quemadmodum, dum amatur medium propter finem, ita mouet amor finis ad amorem medij, præcisè qua utilis ad talem finem, vt ad talem motionem impertinens sit, quòd tale medium, aut eius conducentia in finem, aliam habeat alterius generis bonitatem, aut secus. Ergo, quantumuis quis non concipiat vt sibi, vel alteri bonum hoc, quòd est, itum inimicum habere malum; ex displicentia concepta circa personam poterit moueri, & neque de facto mouebitur ad volendum illi malum, præcisè quia malum est eius. Et sanè vel experientia ipsa constare videtur, tam malè animatum esse nonnunquam vnum hominem erga alterum, vt citra omnem omnino propria, aut alienæ commoditatis respectum omne malum illi desideret, præcisè quia malum illius est: quandoquidem seposita omni commoitate propria, & suorum, ino cum ingenti vtrorumque præiudicio sæpe procurat illud atroci quadã rabie malè agendi percitus. Quo etiam pacto nonnunquam fortasse idem sibi ipsi ex displicentia sui & malum optat, & procurat.

12 Dico tertio. Nisi ex displicentia subiecti voluntas non potest prosequi malum eius; aut fugere eius bonum: quia, cui subiectum non displicet, nec malum relatum ad tale subiectum placere potest, nec displicere bonum relatum illi: vt satis ex se videtur notum.

13 Ex quibus sequitur, voluntatem, simpliciter, & indistinctè loquendo, nec posse velle malum vt malum, in eius volitione sistendo, nec posse nolle bonum vt bonum, sistendo in eius nolitione. Quia, licet possit velle malum relatum subiecto, præcisè quia malum est illi, & nolle bonum, præcisè quia illi bonum est: at nequit id, nisi nolendo simul subiectum ipsum; seu displicendo in illo, mouente vt primario motiuo malitiæ absolutæ subiecti. Vnde affectus volendi malum subiecto non tam est prosequutio mali, quam veluti applicatio eius ad tale subiectum: sicut è contra affectus nolendi bonum su-

biecto non tam est fuga boni, quam veluti separatio eius à tali subiecto. Quo fit, vt, dum voluntas subiecto sibi displicenti vult malum, non tam velle malum absolutè, quam odisse malum dicatur. Similiterque, dum eidem subiecto fugit bonum, non tam bonum, quòd fugit, quam malum, quòd odit, detestari. Quo sensu intelligendi sunt Auctores secundæ sententia, & Patres, qui pro illa citantur; dum absolutè pronunciant, aut sine distinctione significant, voluntatem non posse velle nisi bonum, aut non posse nolle nisi malum. Adde, Patres commemoratos fortasse dumtaxat loqui, prout res eueniunt regulariter: quidquid fit de potestate absolutæ voluntatis: vt plurimum enim dum malum aliquod prosequimur ab aliqua ratione boni, quæ in ipso relictet, mouemur.

14 Iam, quòd contra nostram doctrinam opponi solet à paritate intellectus, nullatenus potentis tendere in falsum per assensum, & in verum per dissensum, momenti non est. Quia plures extant disparitates, quas quisque facillè colligere poterit ex doctrina de naturâ dissensus tradita à nobis supra disp. 25. quæst. 5. sub finem. Ex quibus omni us liquidò apparet, quomodo diuinæ voluntas possit, aut non possit velle malum vt malum; & nolle bonum vt bonum. Quoniam, de diuinâ, & de creatâ eadem, quòd ad rem attinet, philosophia est.

15 Tertia difficultas est, vtrum non solum finis, sed etiam media ad obiectum adæquatam diuinæ voluntatis pertineant. Negabunt Thomista illi, qui 1. 2. quæst. 1. art. 1. agentes de voluntate creatâ censent, obiectum adæquatam eius esse solum finem; eo quòd S. Th. hanc protulit in eo art. propositionem. *Obiectum autem voluntatis est finis.* Eadem quippe, quòd ad rem attinet, ratio est de voluntate increatâ, ac de creatâ. Dicendum tamen est cum communi, non solum finem, sed etiam media ad obiectum adæquatam voluntatis tum diuinæ, tum creatæ spectare. Quòd expressit S. Th. 1. p. quæst. 5. art. 6. in corpore, dum ait, mediâ ratione vtilitatis, quam habent ad finem, appetibilia esse, & appetitum terminare. Vnde in propositione relatâ ex 1. 2. non loquitur S. Th. de obiecto adæquato voluntatis, vt benè exponit Vazq. ibi disp. 1. cap. 2. Et quidem, mediâ esse amabilia propter finem, negari non potest; siue à bonitate propria, siue à bonitate finis sint bona, de quo modo non curo. Ergo neque potest negari, ea ad obiectum voluntatis spectare. Porro ad finem pertinent bonum absolutum, ac bonum relatum honestum, & delectabile: ad media autem bona vtilia, vt omnibus est notum. Ego verò iniuste per arbitror, malum absolutum, relatumque turpe, & doloriferum rationem finis habere posse, etiam respectu voluntatis diuinæ, malum autem vt le rationem medij. De quibus omnibus plura dicenda venient in tract. de Pruid. disp. 36. q. 2.

16 Modò ex omnibus dictis colligo, voluntatem diuinam in bonum absolutum per actum prosecutionis tendere posse ibi sistendo abique dependentiâ à bono, vel malo relato: pariterque per actum fugæ in malum absolutum. In bonum verò, aut malum relatum tendere nequit, nisi tendendo simul in terminum, ad quem reuertur, qualis est subiectum respectu boni honesti, & delectabilis, respectuque mali turpis, & doloriferi; & finis respectu boni vtilis, aut etiam mali. Quòd apud omnes est in confesso, Nam, sicut

verum relatum ab intellectu attingi nequit, nisi attingatur simul terminus eius; ita nequit attingi bonum, aut malum relatum, nisi terminus proprius talis respectus pariter attingatur. Dubitari tamen potest, an omnis terminus boni, aut mali relati per eundem omnino actum debeat attingi, quo attingitur bonum, aut malum ipsum. Videntur id plerique supponere de termino, qui est eorum subiectum; dum dicunt, amorem, quo volumus alicui bonum, vel nolumus malum, eundem actum esse cum duplici respectu, altero ad bonum, quod volumus, aut malum, quod nolumus; altero ad personam, cui illud volumus, aut nolumus. Similiterque philosophatur de odio, quo volumus alicui malum, vel nolumus bonum. Ego verò consentaneè ad doctrinam traditam circa cognitionem relatorum supra disp. 23. q. 6. existimo, vel per vnum, vel per duplicem actum posse voluntatem attingere bonum, aut malum relatum, & eius terminum, quicumque ille sit. Ita tamen, ut quando actus duplex est, qui tangit bonum, aut malum relatum, cum altero tangente terminum essentialiter connectatur; prout ibi de cognitione relationis, & termini philosophatus sum. Moueor; quia argumenta ibidem adducta ad istud assumptum probandum circa cognitionem relationis, & termini pariter, imo potiori iure, probant idem circa affectum boni, aut mali relati, & termini eius, ut perpendiculari notum fiet. Quæ subinde non repetenda, sed recolenda sunt, & ad propositum applicanda. Et quidem de fine, qui est terminus boni utilis, satis est commune inter Philosophos, tum per eundem actum cum ipso bono, tum per distinctum posse tangi. Cur igitur non dicatur idem de subiecto, quod est terminus aliorum bonorum relatorum?

17 Itaque voluntas siue diuina, siue humana bifariam potest velle alteri bonum. Primò per vnicum actum, qui & sit complacentia subiecti, & volitio boni tali subiecto concupiti. Secundò, per duos actus, quorum primus sit complacentia dicti subiecti; secundus verò cum primo connexus volitio dicti boni. Similiterque per vnum, aut per duos actus potest voluntas velle alteri malum. Tū nolle priori malum, & nolle posteriori bonum. Illud est peculiare in termino obiecti relati voluntatis, quod determinat, & mouet ad affectum ipsius obiecti; cum tamen terminus obiecti relati intellectus nullatenus determinet, aut moueat ad cognitionem eius; potius obiectum ipsum, quando est relatio connexionis, mouet ad cognitionem termini, ut latè tradidimus, & ostendimus loco citato. Etenim finis, qui est terminus bonitatis relatiuæ mediourum, ad media ipsa amanda determinat, & mouet. Pariterque bonitas, aut malitia subiecti, quod est terminus aliarum bonitatum, & malitiarum relatarum, ad eas volendas, vel nolendas tali subiecto dicenda est determinare, & mouere. Vnde, sicut finis bifariam potest mouere ad volenda media: immediatè, uti euenit; quando amor finis, & amor mediourum est idem actus, & medià volitione sui, ut contingit, quando intentio finis ab electione mediourum distinguitur, & in eam influit. Ita etiam bonitas, vel malitia subiecti bifariam potest mouere ad volendum, vel nolendum ipsi subiecto bonum, aut malum relatum: immediatè, si complacentia, aut displicentia subiecti idem sit actus cum volitione, aut nolitione dicti boni, aut mali relati; & mediatè, si sint actus

distincti, & primus influat in secundum. Qui quidem duo modi tendendi in bona, & mala relatiua, & in eorum terminos eatenus dicendi sunt possibiles voluntati diuinæ, quatenus in ea etiam actus inter se aliqua ratione distincti dicendi sunt dari, prout ostendimus disp. 34. Vbi etià videbimus, quibus alijs diuersis modis diuina voluntas in sua obiecta, qualia sunt bona, & mala, quæ recensuimus, tendere valeat.

QVAESTIO II.

Virum obiectum formale diuinæ voluntatis sit sola bonitas increata; vel etiam creata.

Duplex in vniuersum sententia est. Altera asserentium, solam diuinam bonitatem esse obiectum formale, motiuum, ac specificatum voluntatis diuinæ. Creaturas verò dumtaxat habere rationem obiecti materialis. Altera asserentium, obiectum formale, & motiuum voluntatis diuinæ non solum diuinam bonitatem, sed etiam bonitatem creatam esse. Crediderim tamen, plerisque prioris sententiæ Auctores ab Auctoribus posterioris dumtaxat dissidere in modo loquendi. Stant autem pro priori Molin. 1. p. quæst. 19. art. 2. disp. 3. & art. 5. Valent. pun. 4. & 5. assert. 2. Arrub. disp. 51. cap. 3. Becan. de Volun. cap. 11. quæst. 2. & 9. Gran. tract. 1. de Vol. disp. 3. Ruiz disp. 3. de Volun. Alarc. tract. 3. disp. 2. cap. 1. & 2. Tann. disp. 2. quæst. 10. dub. 1. num. 3. & dub. 5. num. 2. Hemel. tit. 5. disp. 2. cap. 6. Quiros tom. 1. de Deo disp. 72. sect. 2. & alij. Pro posteriori autem sententiâ sunt Albiz disp. 8. de Volun. sect. 2. Petrus Hurt. 2. 2. disp. 121. Ripalda in manuscrip. de Volun. & tom. de Fide disp. 31. Herico disp. 18. cap. 2. Turrian. 2. 2. disp. 66. dub. 2. S. Tandem, Quiedo controu. 5. de Charit. punct. 2. Aldrete disp. 4. de Incarn. sect. 3. Ribas de Volun. disp. 3. cap. 2. Arriaga disp. 26. sect. 4. Ribaden. disp. 23. cap. 1. & alij Recentiores. Quibus consentire videntur Lugo disp. 2. de Incarn. à num. 63. Storz. lib. 1. suæ Theol. num. 44. Soar. Opusc. de iustitiâ sect. 1. & Gaspar Hurt. disp. 1. de Volun. diff. 4. & disp. 2. diff. 1. Fauet etiam Vazq. 1. p. disp. 81. cap. 2. num. 9. Et, quotquot docent, in Deo verum, & proprium amorem amicitie erga creaturas reperiri, aliasque huiusmodi virtutes morales, quarum formale motiuum necessariò debet esse aliquid creatum. Fauet etiam huic sententiæ S. Th. lib. 1. contra Gent. cap. 89. & 93. licet pro primâ videatur stare 1. p. quæst. 19. art. 2.

Cæterum ex Doctoribus secundæ sententiæ multi censent, ita posse bonitatem creatam obiectum formale, & motiuum diuinæ voluntatis esse, ut nequeat non insuper illa ad bonitatem diuinam tanquam ad motiuum primarium, finemque vltimum referri. Ad perfectionem enim Dei pertinere, quòd nihil creatum possit amare; quin illud amet propter seipsum. Alij verò arbitratur; etsi Deus de facto ad seipsum cupita sua opera referat, amando illa propter suam perfectionem tanquam propter vltimum finem; id tamen non adeò necessarium esse, ut nequeat aliunde euenire; posse enim Deum aliquid creatum ita